

Sygn. akt. XVI CC 676/14

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XVI Wydział Gospodarczy w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Zgiet - Zawadzka (spr.)

Sędziowie: SSO Jan Wawrowski

SSO Katarzyna Bartosiewicz

Protokolant: Anna Górecka

po rozpoznaniu w dniu 14 października 2014 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa grupowego Biura Doradztwa i (...) C.A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. przeciwko (...) Towarzystwu (...) Spółce Akcyjnej w W. o odszkodowanie postanawia:

1. odrzucić pozew,
2. zasądzić od Biura Doradztwa i (...) C.A. Spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz (...) Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 7.217,- (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Maria Zgiet – Zawadzka SSO Jan Wawrowski SSO Katarzyna Bartosiewicz

Sygn. akt. XVI GC 676/14

UZASADNIENIE

Powód Biuro Doradztwa i (...) C.A. Spółka

z o.o. w W., w imieniu grupy 35 pośredników ubezpieczeniowych, wniosła w dniu 5 września 2011 roku pozew w postępowaniu grupowym przeciwko (...) Towarzystwu (...) S.A. w W. o odszkodowanie dla członków grupy w kwocie łącznej 13.051.860 zł. Powód oświadczył, że działa w charakterze reprezentanta grupy pośredników ubezpieczeniowych, którzy ponieśli szkodę wskutek rozpowszechniania przez pozwaną reklam naruszających przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Ponadto w uzasadnieniu wskazano, że wyrokiem z dnia 8 stycznia 2010r. w sprawie sygn. akt XVI GC 554/08 Sąd Okręgowy w Warszawie stwierdził, iż rozpowszechniane w ramach kampanii reklamowej reklamy (...) naruszają zasady uczciwej konkurencji i zakazał ich dalszego rozpowszechniania. Wyrokiem z dnia 22 lutego 2011r Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację pozwanej .

Powódka wskazała, iż członkami grupy są:

w ramach podgrupy A:

1. B. S. – (...) Ubezpieczeniowe w W.;
2. T. G. – (...) Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe w P.;
3. R. A. (1) O. Usługi (...) w S.;
4. E. P. (1) – Agencja (...) P., E. P. w W.;
5. J. P. – Agencja (...) P., E. P. w W.;

6. D. P. w K.;

7. R. S. w K.;

w ramach podgrupy B:

1. R. A. (2) O. Usługi (...) w S.;

2. E. Ł. z P.;

3. G. M. z Z.;

4. Z. W. - (...) w W.;

5. M. K. - M.K. G. W. w W.;

6. J. I. - Centrum Finansów (...), (...) w K.;

7. D. S. z O.;

w ramach podgrupy C:

1. I. T. - (...) w W.;

2. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.;

3. J. C. - (...) w G.;

4. G. Ł. - Agencja (...) w W.;

5. H. T. - Centrum Finansów (...) w K.;

6. A. S. - Firma (...) w G.;

7. P. K. - (...) Przedsiębiorstwo (...) w P.;

8. J. A. Ubezpieczeniowy w W.;

9. (...) sp. z o.o. z siedzibą w G.;

10. A. J. - (...) w G.;

w ramach podgrupy D:

1. (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.;

2. W. Ł. - Agencja (...) w K.;

3. A. C. - (...) Agencja (...) w T.;

4. G. (...) W., D. (...) spółka jawna z siedzibą w K.;

5. P." Spółka Jawna (...), W. O. z siedzibą G.;

6. (...) sp. z o.o. z siedzibą w G.;

7. Biuro Doradztwa i (...).C.A. sp. z siedzibą w W.;

w ramach podgrupy E:

1. (...) S.A. z siedzibą w G.;
2. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.;

w ramach podgrupy F:

1. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.;
2. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W..

Z treści uzasadnienia pozwu wynika , iż wszyscy członkowie grupy, a prawdopodobnie również wielu innych pośredników ubezpieczeniowych, poniosło szkodę na skutek prowadzonej przez (...) kampanii reklamowej, albowiem reklamy, których dalsza emisja została zakazana wpływając na odbiorców, doprowadziły do zmniejszenia zainteresowania klientów zawieraniem umów ubezpieczenia za pośrednictwem agentów ubezpieczeniowych, czego bezpośrednim skutkiem była utrata zysków przez członków grupy. Powód zwrócił również uwagę na fakt, iż szeroko zakrojona i agresywna kampania reklamowa (...) która była prowadzona w 2008 roku wpłynęła zdecydowanie negatywnie na wizerunek agentów ubezpieczeniowych. Zawód pośrednika, w szczególności w zakresie ubezpieczeń, opiera się w znacznym stopniu na zaufaniu i budowaniu indywidualnej relacji z klientem. Wizerunek pośrednika i budowana przez wiele lat marka są częstokroć decydujące dla pozyskiwania nowych klientów jak i kontynuowania współpracy z klientami dotychczasowymi. Natomiast prowadzona przez wiele miesięcy nakładem 10 mln zł. kampania reklamowa w prasie i telewizji zdołała podciąć zaufanie klientów, jakim agencji ubezpieczeniowi cieszyli się przed jej rozpoczęciem. Powyższe okoliczności doprowadziły do rezygnacji wielu dotychczasowych klientów z dalszego korzystania z usług ubezpieczeniowych, a także spowodowały zwiększenie trudności w pozyskiwaniu przez agentów ubezpieczeniowych nowych klientów. W niektórych przypadkach reklamy (...) podważały również zdaniem powoda zaufanie do całej branży ubezpieczeniowej i zniechęcały w ogóle do korzystania z usług ubezpieczeniowych. Konsekwencją niechęci korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych, wywołaną reklamami (...), było powstanie szkody po stronie tychże agentów ubezpieczeniowych w postaci zmniejszenia dochodów oraz utraty spodziewanych zysków. Powód wskazał ,że wpływ kampanii reklamowej (...) na zachowania konsumentów został zbadany i przedstawiony w raporcie sporządzonym przez (...)/ (...). Z raportu bezspornie wynika, iż 5,7 % ogółu osób posiadających ubezpieczenie, pod wpływem reklam (...) podjęło decyzję o rezygnacji z ubezpieczenia lub na zmianę ubezpieczenia działającego w modelu direkt. Z kolei rezygnacja 5,7 % klientów z zawierania umów ubezpieczenia za pośrednictwem agentów spowodowała w konsekwencji proporcjonalne zmniejszenie otrzymywanej przez agenta prowizji. Gdyby nie miało miejsca rozpowszechnianie przez (...) reklam sprzecznych z zasadami konkurencji to prowizje otrzymywane wypłacane agentom byłyby w badanym okresie wyższe od tych które faktycznie otrzymali o 5,7 %.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Towarzystwo (...) S.A. w W. wniósł o odrzucenie pozwu .Pozwany zarzucił m.in. iż roszczenia, których dochodzi powódka, w istocie są roszczeniami o ochronę dóbr osobistych, wskazał ,iż przedstawiona przez powoda podstawa faktyczna powództwa opiera się na następujących twierdzeniach: sporne reklamy godziły w wizerunek agentów ubezpieczeniowych oraz podważały zaufanie do agentów ubezpieczeniowych niezbędne do prowadzenia przez nich działalności zawodowej, wskutek czego część klientów zrezygnowała z usług agentów ubezpieczeniowych, co spowodowało szkodę w postaci zmniejszenia przychodów agentów ubezpieczeniowych. Zdaniem pozwanej, tak ujawniony wizerunek agentów ubezpieczeniowych stanowi dobro osobiste w rozumieniu art. 23 k.c. i art. 43 k.c. w postaci dobrego imienia..

Ponadto pozwana zarzuciła ,że roszczenia członków grupy nie są oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W tym zakresie powołała się na zapis art. 1 ust. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Wedle tego przepisu w postępowaniu grupowym mogą być dochodzone roszczenia „oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej”. Tak więc fakty uzasadniające istnienie określonych stosunków prawnych

winne być jednakowe w odniesieniu do wszystkich członków grupy. Ponieważ powód dochodzi roszczeń deliktowych - więc jednakowe dla członków grupy winne być okoliczności dotyczące: zdarzenia, z którego wywodzona jest odpowiedzialność odszkodowawcza, szkody jaką mieliby ponieść członkowie grupy wskutek opisanego zdarzenia, związku przyczynowego pomiędzy opisanym zdarzeniem, a wskazaną szkodą. Zdaniem pozwanej powódka ponadto nie wykazała tożsamości faktycznej członków grupy w zakresie poniesionej szkody, tj. nie wykazała, iż w okresie od kwietnia 2008 do grudnia 2010 roku 5,7 % klientów zrezygnowało z usług każdego członka grupy z osobna, klienci zawarliby z danym członkiem grupy umowy ubezpieczenia, z tytułu zawarcia których członek grupy uzyskałby przychód w postaci prowizji odpowiadający wysokości jego roszczenia przed ujednoczeniem tj. 5,7 % przychodów w okresie 2008-2010. Informacje zawarte w deklaracjach PIT lub CIT nie potwierdzają ani rezygnacji klientów z usług pośredników ubezpieczeniowych, ani utraty przychodów. Ponadto wobec faktu prowadzenia przez poszczególnych członków grupy zróżnicowanej działalności gospodarczej, przychód wskazany w deklaracjach podatkowych nie pochodzi wyłącznie z pośrednictwa ubezpieczeniowego. Pozwana zarzuciła również, iż przyjęty przez powódkę sposób ustalania rozmiarów szkody dyskwalifikuje niniejszy pozew w postępowaniu grupowym. Dodatkowo pozwana wskazała, iż kilku członków grupy nie mogło być dotkniętych skutkami spornych reklam, albowiem 9 z nich nie miało statusu agenta ubezpieczeniowego, 4 z nich nie oferowało ubezpieczeń komunikacyjnych, lub ubezpieczenia te nie stanowiły ich podstawowego asortymentu, 4 z nich swoją ofertę pośrednictwa ubezpieczeniowego kierowało przede wszystkim do przedsiębiorców, a nie konsumentów (k. 984-1091).

Reasumując pozwana podniosła, iż roszczenia członków grupy nie zostały ujednoczone przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Zdaniem pozwanej sformułowanie „wspólne okoliczności sprawy” ma oznaczać element podstawy faktycznej roszczenia członków grupy.

Postanowieniem z dnia 12 lipca 2013r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił pozew i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7 217,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Na skutek zażaleń obu stron Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił zaskarżone postanowienie .

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z dnia 18 stycznia 2010r.) postępowanie cywilne w sprawach w których są dochodzone roszczenia jednego rodzaju, co najmniej 10 osób, oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej są możliwe do dochodzenia w postępowaniu grupowym. W pkt. 2 art. 1 ustawodawca wskazał, iż ustawa ma zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny oraz z tytułu czynów niedozwolonych z wyjątkiem roszczeń o ochronę dóbr osobistych. W doktrynie przyjmuje się, że „celem postępowania grupowego jest ułatwienie dostępu do sądu oraz przyśpieszenie postępowania przy znacznym obniżeniu jego kosztów”, zaś sam pozew grupowy ma stać się instrumentem pozwalającym na szybkie i efektywne dochodzenie roszczeń zarówno przez konsumentów, jak i przez przedsiębiorców (tak: Małgorzata Sieradzka w Komentarz do art. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym)

Podmioty z grupy cechuje określona więź o charakterze podmiotowym i przedmiotowym. Więź podmiotowa dotyczy osób z grupy, które zostały poszkodowane wskutek jednego zachowania sprawcy. Osoby te dochodzą w postępowaniu grupowym roszczeń od jednego podmiotu (naruszyciela). Natomiast wspólność przedmiotowa jest związana z rodzajem naruszenia, które sprawia, że uzasadnione i możliwe jest wspólne dochodzenie roszczeń przez grupę. Więź istniejąca pomiędzy członkami grupy musi być oparta na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Kluczowe znaczenie ma zatem ustalenie jednorodności roszczeń indywidualnych członków grupy, co pozwala objąć ich pozewem zbiorowym.

Oceny istnienia przedmiotowej i podmiotowej więzi dokonuje sąd. Istnienie więzi podmiotowej i przedmiotowej pozwala osobom z grupy wspólnie dochodzić roszczenia w postępowaniu grupowym.

Ustawa definiuje pojęcie postępowania grupowego. Jest to sądowe postępowanie cywilne o określonych cechach podmiotowych i przedmiotowych (zob. wyżej). W tym świetle postępowanie grupowe trzeba zdefiniować jako postępowanie cywilne, w trakcie którego określona grupa (co najmniej dziesięć osób) osób dochodzi:

- 1) roszczenia jednego rodzaju, które są
- 2) oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej.

Dokonując wykładni poszczególnych elementów definicji postępowania grupowego, należy w pierwszej kolejności wskazać na stronę podmiotową tego pojęcia, bowiem rozstrzygnięcie sprawy w postępowaniu grupowym zostało uzależnione od tego, czy dochodzone są w nim roszczenia co najmniej dziesięciu osób. Zatem przy zastosowaniu powództwa grupowego grupa podmiotów (co najmniej dziesięć osób) może dochodzić roszczenia jednego rodzaju. Należy zatem wskazać, że strona podmiotowa postępowania musi być na tyle liczna, że możliwe jest dochodzenie roszczeń tych osób w postępowaniu grupowym. W przeciwnym razie osoby mogą dochodzić wyłącznie indywidualnych roszczeń na drodze sądowej.

Postępowanie grupowe jest sądowym postępowaniem cywilnym, w którym roszczenia jednego rodzaju są dochodzone co najmniej przez dziesięć osób. Roszczenia wszystkich tych osób muszą być oparte na jednakowej podstawie faktycznej. Tylko wspólność podstawy dochodzonych roszczeń uzasadnia możliwość połączenia roszczeń w jednym postępowaniu grupowym. Należy zatem stwierdzić, że przedmiot sporu w postępowaniu grupowym stanowią roszczenia będące roszczeniami jednego rodzaju dla osób ich dochodzących (grupy co najmniej dziesięciu osób), dodatkowo oparte na jednakowej podstawie faktycznej.

W postępowaniu grupowym żądanie musi być typowe dla wszystkich roszczeń. Zatem żądanie zgłaszane przez reprezentanta grupy w postępowaniu grupowym musi być typowe dla całej grupy, którą reprezentuje. Wskazany warunek oznacza, że sytuacja prawna lub faktyczna członków grupy musi być jednakowa. Oczywiście mogą istnieć nieznaczne różnice pomiędzy indywidualnymi podstawami roszczeń, jednak niezbędne jest, aby istotne okoliczności faktyczne uzasadniały żądanie wspólne dla wszystkich roszczeń. W przypadku roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych nie należy zapominać, iż poszkodowanym w wyniku czynu niedozwolonego nie musi być tylko jeden podmiot. Niezbędne w tym zakresie staje się zatem powstanie szkody w dobrach prawnie chronionych co najmniej dziesięciu podmiotów. Następnymi przesłankami odpowiedzialności są: zdarzenie, z którym ustawa wiąże obowiązek odszkodowawczy, oraz związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem, z którego szkoda wynikła, a szkodą .

Wskazać należy, iż odpowiedzialność deliktowa jest samoistna, a źródłem powstania odpowiedzialności deliktowej jest szkoda. Świadczeniem odszkodowawczym jest zatem świadczenie polegające na naprawieniu wyrządzonej szkody. Obowiązek naprawienia szkody przez osobę, która ponosi odpowiedzialność, powstaje, gdy poszkodowanemu została wyrządzona szkoda w następstwie czynu niedozwolonego.

Przesłankami powstania odpowiedzialności deliktowej jest:

- a) powstanie szkody,
- b) czyn niedozwolony, czyli zdarzenie z którym ustawa wiąże powstanie obowiązku odszkodowawczego

Szkodą jest uszczerbek o charakterze majątkowym lub niemajątkowym w dobrach chronionych osoby poszkodowanej. Dla powstania odpowiedzialności deliktowej niezbędne jest wykazanie istnienia związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zdarzeniem, z którym ustawa wiąże powstanie obowiązku odszkodowawczego (Małgorzata Sieradzka w Komentarz do ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym)

Należy zastanowić się, czy pozwy zbiorowe mogą służyć dochodzeniu roszczeń z czynów niedozwolonych. Odpowiedzialność deliktowa powstaje, gdy zdarzenie wyrządzające szkodę nie jest związane ze stosunkiem zobowiązaniowym, lecz jest samodzielnym źródłem powstania nowego stosunku obligacyjnego (G. Bieniek, H. Ciepla,

S. Dmowski, J. Godowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, Cz. Żuławska, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. I, Warszawa 2009, s. 291).

Zatem nie wszystkie sprawy o roszczenia wielu podmiotów będzie można objąć postępowaniem grupowym. Oprócz zakresu podmiotowego, jako przesłanki pozwalającej na objęcie roszczenia postępowaniem grupowym, niezbędna jest jednolitość przedmiotowa (art. 1 ust. 1 ustawy), w tym przypadku bowiem niezbędne jest stwierdzenie jednolitości podstaw faktycznych i prawnych, które pozwalają na wydanie jednego rozstrzygnięcia.

Wskazać należy, iż jedną z przesłanek dopuszczalności dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym jest wykazanie poniesienia szkody w odniesieniu do poszczególnych członków grupy. Na powódzie zatem spoczywa obowiązek wykazania, że emisja spornych reklam (...) była przyczyną utraty przez Członków Grupy klientów, co miało wpływ bezpośredni na wysokość osiągniętego przez nich dochodu w postaci jego obniżenia w określonym czasie tj. w latach 2008- 2010

Zdaniem Sądu Okręgowego powód nie wykazał, że wszyscy Członkowie Grupy utracili klientów oraz, że ich przychody uległy w latach 2008- 2010 obniżeniu. Z dołączonych przez powoda danych w postaci oświadczeń PIT dotyczących osiągniętego przychodu w latach 2008-2010 nie wynika, aby Członkowie Grupy utracili potencjalnych klientów, ani też odnotowali spadek przychodów na skutek emisji spornych reklam (...). Zdecydowana większość Członków Grupy wykazała wzrost przychodu. Ponadto poszczególni Członkowie Grupy opisując w sprawozdaniach finansowych rynek ubezpieczeniowy na którym działają wskazali na tendencję spadkową w całym sektorze ubezpieczeniowym. Wskazać należy, iż w szczególności ze sprawozdania finansowego (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. (...) Sp. z o.o. wynika, iż w latach 2008-2010 wskazane Spółki zanotowały znaczny wzrost przychodów w porównaniu do lat ubiegłych od 12% do 21%. Pozostałe Spółki wchodzące w skład grupy odnotowały również wzrost przychodu. Wskazać ponadto należy, iż w sprawozdaniach finansowych oraz sprawozdaniach zarządu z działalności Członków Grupy brak jest jakichkolwiek wzmianek o utracie klientów bądź też utracie klientów w związku z ukazaniem się spornych reklam. Tylko 9 Członków Grupy odnotowało spadek przychodów. A zatem liczba Członków Grupy na wskazanej przez powoda podstawie związanej ze zmniejszeniem potencjalnych przychodów o 5,7% w związku z emisją reklam (...) jest niewystarczająca do dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym.

Ponadto wskazać należy, iż reklamy posługiwały się wizerunkiem agenta ubezpieczeniowego, dotyczyły wyłącznie ubezpieczeń komunikacyjnych, a nie innych produktów ubezpieczeniowych. Reklamy były skierowane wyłącznie do konsumentów oraz były publikowane i emitowane wyłącznie na terenie Polski. Wobec powyższego zdaniem Sądu oddziaływaniem spornych reklam nie mogli zostać dotknięci Członkowie Grupy nie mający statusu agenta ubezpieczeniowego, agenci którzy oferowali inne typy ubezpieczenia, a także ci którzy swoją ofertę ubezpieczeniową kierują tylko i wyłącznie do przedsiębiorców, a nie konsumentów.

Z dokumentów dołączonych do pozwu przez powoda bezspornie wynika, iż nie wszyscy Członkowie Grupy posiadają lub też posiadali w latach 2008-2010 status agenta ubezpieczeniowego. Zasadnie podnosi pozwany w odpowiedzi na pozew oraz licznych pismach procesowych, iż część z Członków Grupy w ogóle nie widnieje w rejestrze agentów ubezpieczeniowych KNF.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że zgodnie z treścią art. 16 .1. Ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym w sprawach o roszczenia pieniężne ciężar udowodnienia przynależności członka do grupy spoczywa na powódzie. Jest to przesłanka pozwalająca na zaliczenie określonej osoby w skład grupy występującej w postępowaniu grupowym w sprawach o roszczenia pieniężne. Reprezentant grupy jest zobowiązany udowodnić przed Sądem przynależność danej osoby do grupy. Sąd Okręgowy podziela argumenty podniesione przez pozwanego, że część z Członków Grupy działa wyłącznie na rzecz towarzystw ubezpieczeniowych, które oferują tylko i wyłącznie ubezpieczenia na życie, a wskazani Członkowie Grupy dysponują jedynie pełnomocnictwami w zakresie zawierania umów ubezpieczenia na życie, podmioty te jak wynika z treści pełnomocnictwa nie mogą zatem oferować umów w zakresie ubezpieczeń komunikacyjnych. Ponadto jak wynika z zaświadczeń o prowadzeniu działalności gospodarczej tylko jeden Członek Grupy Pani A. J. prowadzi wyłącznie działalność w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego,

pozostali Członkowie Grupy jak słusznie zauważył pozwany łączy pośrednictwo ubezpieczeniowe z inną działalnością , a zatem osiągają oni przychody również z innych źródeł wobec powyższego ich dane o osiągniętym przychodzie z tytułu pośrednictwa ubezpieczeniowego nie są wiarygodne .

Mając powyższe okoliczności na uwadze na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz. U. z dnia 18 stycznia 2010r.)

SSO Maria Zgiet – Zawadzka SSO Jan Wawrowski SSO Katarzyna Bartosiewicz